

Vi lærer sprog – i dagplejen og vuggestuen

I dette notat beskrives kort projektet Styrket sprogudvikling for 0-2-årige børn i vuggestue og dagpleje med særligt fokus på indholdet af de indsatser, som udvikles og afprøves i forbindelse med projektet samt den overordnede model for projektets implementering. Indsatsen kaldes *Vi lærer sprog – i dagplejen og vuggestuen*.

Projektet finansieres af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. Det daglige projektarbejde er forankret i TrygFondens Børneforskningscenter ved Aarhus Universitet i samarbejde med Rambøll Management Consulting og førende internationale forskere i børnesprog. Formålet med projektet er at få sikker viden om, hvordan man styrker børns tidlige sprogudvikling og derigennem at opkvalificere sprogindsatsen over for de yngste børn i dagtilbud.

Interventionsmodellerne såvel som modellen for projektets implementering tager afsæt i bedste forskningsmæssige viden og praktiske erfaring med, hvordan dagtilbud styrker børns sprogudvikling.

Interventionsmodellerne

I *Vi lærer sprog – i dagplejen og vuggestuen* er den sprogunderstøttende indsats i dagtilbuddene baseret på kerneelementer, som vi allerede ved, virker til at styrke børns tidlige sprogtilegnelse:

- Aktiv og systematisk brug af faste læringsmål og evidensbaserede sprogstrategier.
- Faglig ledelse og organisatorisk kapacitet som drivkraft for implementering.
- Træning og systematisk feedback til forældre.

Kerneelementerne afprøves i tre forskellige interventionsmodeller:

1. *Basismodellen*, som består af de to første elementer.
2. *Basis + Forældre*, som udover basismodellen indeholder træning af forældre.
3. *Basis + Forældre Plus*, som udover ovenstående også indeholder systematisk feedback til forældrene.

Interventionsmodellerne beskrives nærmere herunder.

Basismodellen

Basismodellen er inspireret af en intervention kaldet *Leg og læring i vuggestuen*, der er udviklet og evalueres af TrygFondens Børneforskningscenter. Basismodellen gennemføres i forløb af en ca. 15 ugers indsats, hvor indsatsens mål og aktiviteter er bygget op omkring fem temaer. Indsatsen har til formål at understøtte sprog med udgangspunkt i et såkaldt "åbent curriculum" med faste læringsmål. Her skal pædagog og dagplejer selv omsætte arbejdet med de faste læringsmål til aktiviteter med børnene. En hjørnesteen i indsatsen er, at arbejdet skal gennemføres hverdagen i vuggestuen og i dagplejen, så der ligeledes er vægt på at understøtte børnenes udvikling og læring i forbindelse med daglige rutiner som bleskift og spisning i vuggestuen og andre interaktioner mellem pædagoger og børn. En anden hjørnesteen er, at både voksen- og børneinitierede aktiviteter er vigtige. Selvom pædagoginitierede aktiviteter spiller en stor rolle, er det også et mål med indsatsen, at børnene skal tilskyndes til at beskæftige sig med sprog i deres egne lege. Der er altså lagt vægt på at give muligheder for at skabe en balance mellem voksen- og børneinitierede aktiviteter.

Dette understøttes i indsatsen ved, at der arbejdes med tre niveauer, inden for hvilke aktiviteterne skal finde sted: Fordybelse, fokus og udforskning. Pædagoger og dagplejere udvælger, planlægger og gennemfører aktiviteterne, og de har derfor også mulighed for at tænke indsatsen sammen med de øvrige aktiviteter på stuen/i dagplejen for at inddrage ting, som børnene er optagede af osv.

Indsatsen består grundlæggende i at skabe interaktioner af høj kvalitet, der udover at understøtte børn følelsesmæssigt, giver alle børn rige læringsmuligheder inden for de centrale områder. Der er til indsatsen udviklet forskellige læringsredskaber i form af plakater med strategier, der skal hjælpe pædagoger og dagplejere med at have fokus på at styrke læringsmulighederne og interaktionen med børnene både ifm. planlagte aktiviteter og rutiner, og når barnet selv viser interesse for læring.

Basis + forældre

Interventionsmodellen Basis + Forældre bygger oven på basismodellen. Det vil sige, at Basis + Forældre indeholder de præcis samme kerneelementer som basismodellen, men der tilføjes et element, hvor forældrene understøttes i at gennemføre en lavintensiv sprogindsats i hjemmet, som supplerer den sprogindsats, barnet modtager i dagtilbuddet. Forskningen viser, at en systematisk og sammenhængende sprogindsats, som stimulerer barnets sproglige udvikling i barnets nære miljø, har den største effekt. For at fokusere dagtilbuddets ressourcer på de børn og familier, der har størst behov for støtte til at styrke barnets sproglige udvikling, er Basis + Forældre målrettet forældre til børn, der scorer blandt de 15 % laveste i en sprogvurdering (svarende til fokuseret eller særlig indsats i 3-årsmaterialet).

Forældreinterventionen er baseret på et materiale, som udarbejdes af forskerne bag projektet i kombination med gruppebaseret undervisning for forældrene. Dette skal sikre, at forældrene får viden og redskaber til selv at arbejde med interventionen i hjemmet. Undervisningen vil have fokus på:

- Introduktion til vigtigheden af forælderen som rollemodel for barnet.
- Introduktion til vigtigheden af det sproglige miljø i hjemmet for børnenes sproglige udvikling.
- Introduktion til træning i anvendelsen af forskellige sprogunderstøttende strategier.
- Introduktion til de læringsmål, der er gennemgående for interventionsmodellen.

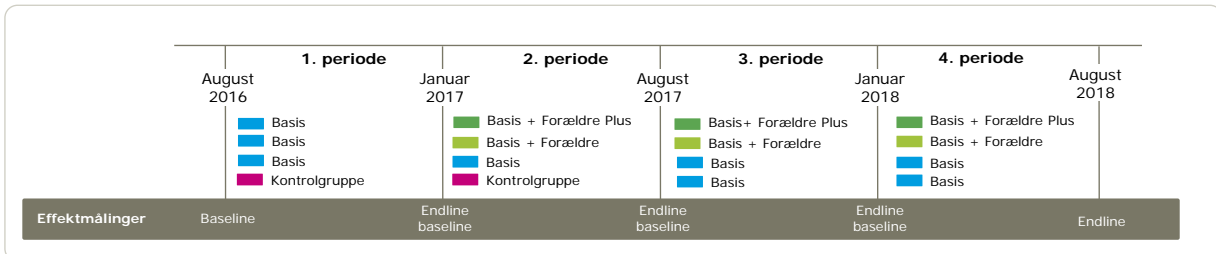
Basis + Forældre Plus

Den sidste interventionsmodel – Basis + Forældre Plus – indeholder alle elementer af Basis + Forældre, men den gruppebaserede undervisning af forældrene suppleres. Det sker ved en individuel, ressourceorienteret feedback med afsæt i analyser af forældrenes interaktioner med barnet, hvor dagtilbuddets sprogpædagog én gang om måneden giver forældrene individuel feedback på deres sprogunderstøttelse af barnet.

Omdrejningspunktet for den individuelle feedback er at styrke og fastholde forældrenes motivation og deres oplevede kompetence i forhold til at styrke barnets sproglige udvikling. En central del af dette er at give forældrene viden om, at de er deres barns vigtigste rollemodel, og at de med en relativt lille indsats kan styrke deres barns kompetencer også på lang sigt. Internationale forældreprogrammer, der trækker på teorier vedr. adfædsændringer, peger på vigtigheden af at fastlægge og følge op på mål og af at identificere og anerkende egne forbedringer og potentialer. Dette understøttes til dels af et datadrevet feedback-redskab (Learning Environment Analysis, LENA), hvor børnene i en tidsperiode på x antal timer tre gange i forløbet bærer en lille optagemekanisme. Optagemekanismen indfanger og analyserer det sproglige input, som et barn møder i hjemmet, og på den baggrund laves kvantitative opgørelser over antallet af ord og antallet af sproglige udvekslinger mellem barn og forældre i løbet af en almindelig dag. Redskabet er udviklet som et feedback-redskab, hvor forældrene bliver præsenteret for outputtet, dvs. antallet af ord

eller udvekslinger over en given tidsperiode. Dette vil blive et afsæt for konkret feedback på, hvor der er sket forbedringer, og hvor der er potentiale for yderligere udvikling.

Interventionsmodellerne undersøges i et forskningsdesign, hvor dagtilbuddene tilfældigt inddeles i fire grupper, som afprøver modellerne i forskellige kombinationer og tempi. Figuren herunder illustrerer afprøvningen.

Den trinvis implementering af de forskellige interventionsmodeller betyder, at dagtilbuddene kan fokusere på høj kvalitet i enkelte elementer frem for at sprede fokus over mange forskellige elementer med lavere kvalitet til følge. I praksis betyder dette, at dagtilbuddene i første halvår kun introduceres for basisinterventionen, og at de øvrige komponenter først tilføjes senere, samt at ingen dagtilbud er kontrolgruppe gennem hele perioden, men blot opstarter implementeringen senere. For at kunne vurdere effekten af indsatsen for børnenes sprogudvikling, gennemføres målinger af børnenes sproglige kompetencer før og efter hver indsatsperiode. Det svarer i alt til fem målepunkter.

Implementeringsmodellen

Vores model for implementering tager afsæt i at opbygge kapaciteten i kommunerne og dagtilbuddene til selv at drive implementeringen af interventionsmodellerne og understøtte en bæredygtig praksisændring. Vi har tilrettelagt en model, der bygger videre på og styrker de ressourcer, der er i kommunerne og dagtilbuddene i dag i form af pædagogiske konsulenter, sprogvejledere og sprogpædagoger, som de centrale implementeringsagenter i forhold til metoder og redskaber i sproginterventionen, mens vi trækker på de decentrale ledere i dagtilbuddene ift. at arbejde med den organisatoriske omstillingsproces. Dette skal sikre tydelighed om de forskellige aktørers roller og ansvar i implementeringen. Vores samlede implementeringstiltag målrettet de deltagende kommuner og dagtilbud er skitseret i nedenstående tabel, som også angiver tidspunkt og hyppighed for implementeringsaktiviteterne.

	2015	2016				2017				2018		
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
FASE 0 - OPSTART												
Informationsmøder for interesserede kommuner		■	■									
Udvælgelse og kontraktindgåelse med kommuner			■	■								
Etablering af tværkommunal projektgruppe og udviklingsgruppe			■									
FASE 1 - UDFORSKNING												
Udvikling af basisintervention		■	■	■								

